

Goahtegearret – Samenes Naturresursforbund GG/SNF
Boks 11
9735 Karasjok
Tel. +4791115580

e-mail: thoralfh@hotmail.com

Klima- og miljødepartementet KLD
P.B.8013
Dep. 0030 Oslo
E-post: postmottak@kld.dep.no

Karasjok 17.08.2016

HØRINGSBREV/ KLD ref.: 12/4407

Høring av forslag til ny avtale mellom Norge og Finland om fisket i Tanavassdraget. Goahtegearret viser til utsatt høringsfrist til den 17.08.2016, gitt av ekspedisjonssjef Lene Lyngby pr. telefon 11.08.d.å.

Goahtegearret, som næringsorganisasjon for samiske kombinasjonsnæringer i Norge, beklager på det sterkeste at Staten i denne sammenheng ikke har lagt opp til en om forenelig konsolidering om en ny avtale mellom Norge og Finland om fiske i Tanavassdraget, i henhold til konsultasjonsavtalen mellom Regjering og Sametinget av 2006. Viser i den sammenheng til veileder for statlige myndigheters konsultasjoner med sametinget og eventuelle øvrige samiske interesser:

[https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/aid/temadokumenter/sami/sami -
veileder for konsultasjoner.pdf](https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/aid/temadokumenter/sami/sami_-_veileder_for_konsultasjoner.pdf)

Regjeringen skal i slik omfattende lov og forskriftsendrings arbeid, konsolidere med samiske næringsorganisasjoner i følge ovenfor nevnte veilederen, ikke bare med sametinget.

Her viser Goahtegearret til bl. annet til, side 3, 3. avsnitt i konsultasjonsveilederen:

Konsultasjoner mellom Sametinget og myndighetene vil i noen tilfeller føre til at beslutningsprosessene og saksbehandlingen vil være mer tidkrevende enn hva en vanligvis er vant til. Gjennomføring av tilfredsstillende konsultasjoner vil imidlertid i neste omgang kunne sikre en smidigere og raskere gjennomføring av de aktuelle tiltakene. Beslutninger med et diskutabelt legitimitetsgrunnlag, enten i lokalsamfunn eller det internasjonale samfunn vil kunne være vanskelig å få gjennomført. Resultatet av manglende legitimitet vil også kunne være at det blir nødvendig med "ekstrarunder" som forlenger og fordyrer prosessene.

Side 3, siste avsnitt: Konsultasjonsavtalen av 11. mai 2005 er inngått mellom Staten og Sametinget, og regulerer således bare statens forhold til Sametinget. Konsultasjonsplikten i ILO-konvensjon nr. 169 artikkel 6 gjelder imidlertid overfor "vedkommende folk", og spesielt gjennom deres representative institusjoner. Man kan således i enkelte tilfeller også ha en plikt til å konsultere med andre i tillegg til Sametinget. Dette gjelder

særlig i saker som direkte berører samiske næringer, slik som reindriften. Konsultasjonsplikten med andre enn Sametinget omtales nærmere under kapittel 3.

Det er ikke første gang Goahtegearret har vært nødt til å påpeke ureglementert fremferd av KLD ovenfor den samiske lokalbefolkning langs Tanavassdraget. I 2012 måtte Goahtegearret tilskrive og kontakte Stortingets Energi og miljøkomiteen for å få stoppet KLD i å avvike Tanaloven. Med omfattende politisk arbeid i Stortinget klarte vi i fellesskap å få et enstemmig Storting til å opprettholde Tanaloven av 1888 og forkaste KLD's forslag om å avvike Tanaloven. TF, Karasjok og Tana kommune tok også del i dette snuoperasjons arbeid.

Lokalbefolkningens laksefiske i Tanavassdraget både i Karasjok og Tana, er fortsatt en veldig viktig del av deres kombinasjonsnæringsvirksomhet. Dette bygger på deres alders tids næringsvirksomhet, levesett, kultur og sedvane. Derfor skal alle lov- og forskrifts endringer og andre inngripen i ressursgrunnlaget for samenes kombinasjonsnærings virksomheter, drøftes grundig med deres næringsorganisasjoner, på lik linje som staten opptre ovenfor reindriften i Norge. Kombinasjonshøsting av fornybare naturressurser er selve fundamentet for samiske bygde samfunn, også langs Tanavassdraget både i Karasjok og Tana kommune, og i dette tilfelle fiske i Tanavassdraget.

Goahtegearret mener, at å fordele rettigheter til fiske Tanavassdraget på norsk og finsk side som Regjering v/KLD og finske myndigheter i dette tilfelle foreslår, blir fullstendig feil, når en legger til grunn antall rettighetshavere (innbyggere) til fiske i Tanavassdraget på finsk og norsk side og når anslagsvis 80% av lakseyngel produksjonen foregår i sideelvene til Tanavassdraget på norsk side. På finsk side i Utsjoki kommune er det ca. 1302 innbyggere, mens det er 5590 innbyggere i Tana og Karasjok kommune, derav ca. 80% samer, med andre ord ca 4500 samiske rettighetshavere (basert på alders tids bruk) til fiske i Tanavassdraget. De vil få innskrenket sine urfolksrettigheter med de foreslåtte forskriftsendringer, uten at de har fått være med på forhandlinger om forskriftsendringer. Dette handler ikke bare om konsesjonsretten til fiske med garn, som 331 personer har på grunnlag av samenes alders tids fiske.

Utsjoki kommune baserer mye av sin økonomi på turistfisket, det har ledelsen i Utsjoki kommune bekreftet offentlig og på finsk side, er det registrert i følge finsk elveoppsyn, nærmere 1200 elvebåter (inkl. utleiebåter). Mens det på norsk side av Tanavassdraget kun er få som leier båter til turistfiske (anslagsvis ca. 10 båter totalt, og det kun i nedre del av Tanavassdraget). Goahtegearret mener, at dette vil ikke være bærekraftig politikk for utviklingen av Tanavassdragets laksebestander under noen omstendigheter.

Til eksempel, på norsk side av Tanavassdraget på en strekning på ca. 110km (fra Roavvagieddi til munningen av Karasjohka) er det ca. 15 båter tilhørende lokalbefolkning til bruk for eget fiske i Tanavassdraget. På denne strekningen er det ingen som leier ut elvebåter for turistfiske på norsk side. Mens det på den samme strekning, på finsk side, er det minst 13 personer/bedrifter som driver med båtutleie til turistfisket, og hver av dem har rett til å ha 15 båter til utleie.

Det er kun 19 aktive lokale garnfiskere på norsk side fra Storfossen til Karasjokmunning (155km), stågarnfiske på denne samme strekningen utgjør anslagsvis 3 % av totalfangst. Til sammenligning er det 48 garnfiskere (i følge finsk oppsyn) på finsk side fra Utsjoki munning til øverste garnbruk i Anarjohka (ca. 188km).

Norske myndigheter har de siste 40 år tillatt finsk turistfiske til å utvikle seg, nærmest ukontrollert, stikk i strid med Grunnloven tidligere §110A nåværende §108 og ILO-konvensjonen, og tillatt finsk turistfiske i å høste ubegrenset på laksebestanden i Tanavassdraget. Laksebestanden i Tanavassdraget er fundamentet for samisk levesett, særdeles viktig element i samisk kombinasjons næringsvirksomhet i hjerte av Sápmi.

Det er solgt 1 000 000 - en million - døgnfiskekort på finsk side de om lag 40 siste år. Et lavt anslag er at de finske turistene i det samme tidsrommet har tatt minimum 1 000 000, - en million - kilo laks. Dette utgjør ca. 120 millioner kroner i første håns verdi som egentlig skulle ha kommet til nytte for det lokale samiske befolkning langs Tanavassdraget. Med 120 mill. kr. kunne samiske bygder utviklet annen næringsvirksomhet som hadde bidratt til fortsatt trygg bosetning i de samiske bygdene langs Tanavassdraget. Men dessverre har flere og flere lys blitt slukket i husene langs Tanavassdraget siden 1980 tallet.

Og nå planlegger Regjeringen med det fremlagte forslaget til nye forskrifter for fiske i Tanavassdraget å strupe ytterligere ressursgrunnlaget for laksefiske til den samiske befolkningen langs Tanavassdraget. Regjeringen vil også med denne fremlagte forskriftsendringen krenke samefolkets privatrettslige rettigheter til fiske i Tanavassdraget.

«Tanaloven § 1 fastslår at lokalbefolkningen har særskilte rettigheter til å fiske i Tanavassdraget på grunnlag av lov, alders tids bruk og lokal sedvane. Idet fiskeretten har sitt grunnlag i alders tids bruk og sedvane, er det på det rene at lokalbefolkningen har privatrettslige rettigheter til fiske, som ikke kan krenkes av det offentlige og som følgelig har ekspropriasjonsrettslig vern».

Goahtegearret reagerer sterkt på at Regjeringen vil ytterlig tildele ekstra 3600 fiskedøgn til sør finske hytteiere, som har tomter i Tanadalen, på samme vilkår som lokale samiske stangfiskere på norsk side. Med dette viser Regjeringen forakt for samiske alders tids rettigheter og sedvane på norsk territorium.

Goahtegearret vil også vise til Lappekodesillen, som lenge også var grunnlaget for fellessamiske laksefiske i Tanavassdraget, og den felles forvaltningen av vassdraget. Dette er heller ikke uvesentlig i forhold til praktiseringen av internasjonale urfolksbestemmelser i dag. Lappekodesillen fastslår at samene har særrett til laksefiske i Tanavassdraget.

Goahtegearret vil også forbeholde seg retten til å fremlegge tingretts avgjørelser høringsfristens utløp. Det er meget positivt at TF nå vil følge opp arbeidet som Goahtegearret begynte med i 2005-6, med å kartlegge og undersøke om andre fiskeslag som spesielt økningen av gjedde i Anárjohka og Iesjohka, og at en større sjøørretbestand også utgjør en trusselfaktor for laksen.

Tradisjonell kunnskap må reflekteres klart og forpliktende i en avtale med Finland.

Goahtegearret vil med dette avvise i sin helhet forslag til nye forskrifter for fiske i Tanavassdraget som den norsk-finske kommisjonen har fremforhandlet uten at berørte samiske næringsorganisasjoner har fått være med i de avgjørende forhandlingene.

Goahtegearret forventer at Regjeringen igangsetter nye forhandlinger hvor alle berørte parter blir tatt med i forhandlingene fra første dag, slik som beskrevet i Regjeringens eget konsultasjonsveilederen. Og da vil Regjeringen også oppfylle sine forpliktelser ovenfor samene langs Tanavassdraget, henholdsvis i Tana og Karasjok kommune, i henhold til ILO-konvensjonen nr 169

Goahtegearret vil gjøre KLD oppmerksom på at vår organisasjon vil informere Stortingets Energi- og miljøkomiteen om denne saken.

Med hilsen

Goahtegearret

Sign.

Thoralf Henriksen

leder